

ग्राह्य परिच्छेदांना उत्तरे पाठवणे व लोक लेखा समितीला स्पष्टीकरणात्मक जापन सादर करणे यासंबंधी सूचना.

महाराष्ट्र शासन
वित्त विभाग

परिपत्रक, क्रमांक पीएससी-१३६९-२४८४-१-सात
सचिवालय, मुंबई-३२, दिनांक १२ मार्च १९७०.

लोक लेखा समितीला, महाराष्ट्र शासनाच्या १९६७-६८ या वर्षाच्या विनियोजन लेखावरील आपल्या अकराव्या अहवालाच्या [वित्तीय अनिवार्यता, हानी इ.] परिच्छेद ३३ [चार] व [पाच] यांमध्ये व त्यावरील लेखापरीक्षा प्रतिलिप्यांमध्ये असे आढळून आले आहे की-

[१] समितीपुढे येगा-या विभागीय प्रतिनिधींमधील काही प्रतिनिधी पुढीलप्रमाणे तारीखीनशी येत नाहीत, समितीला ज्या माहितीची आवश्यकता भासल्याची ती माहिती त्यांच्याजवळ नसते. परिणामतः विभागांना येवतील मुद्द्यांवर तपशीलवार टिप्पण्या सादर करण्यास त्यांना लागते व विभागाकडून टिप्पण्या येईपर्यंत लोक लेखा समितीला वाट पहात येण्यावे लागते, आणि

[२] काही विभाग, लेखापरीक्षा कायदिल्याने पाठवलेल्या ग्राह्य परिच्छेदांची उत्तरे विहित मुदतीत पाठवित नाहीत व सचिवालयात त्यावर योग्य त्या उच्च पातळीवर संस्करण केल्यानंतरही त्यासंबंधी स्पष्टीकरणात्मक जापन देऊन समितीला पाठवित नाहीत.

म्हणून लोक लेखा समितीने खालील शिफारशी केल्या आहेत.

[१] विभागांनी, लेखापरीक्षा कायदिल्याने पाठवलेल्या ग्राह्य परिच्छेदांना विहित कालावधीत उत्तरे पाठवावीत व सचिवालयात, त्यावर योग्य त्या उच्च पातळीवर संस्करण केल्यानंतर, त्यासंबंधी स्पष्टीकरणात्मक जापन देऊन समितीला सादर करावे.

[२] समितीसमोर येगा-या विभागीय साक्षीदारांनी, नेहमी समितीला ज्या माहितीची आवश्यकता भासल्याची आवश्यक माहिती त्यावर देऊन घ्यावे.

४. शा. प्र., वि. वि. क्र. प्रो. र. ती. - १३६६/८८५६/साव, दिनांक १०.०.१९५७ च्या परिच्छेद २ मध्ये चिलेच्या सुप्रीमाचा पुनरुच्चार करण्यात येऊन असे सुचविण्यात येत आहे की, लोक लेखा समितीपुढे उपस्थित राहणा-या प्रतिनिधाने प्रत्यक्ष सुप्रीमासमोर पूर्णपणे सुपरिवर्धित असावे शब्देच नव्हे तर त्यांना लोक लेखा पुढे नोंदतात असेल्या बाबींच्या संबंधात मागील पक्षी असावे असे सुचविण्याची पूर्ण माहिती असली पाहिजे. लोक लेखा समितीच्या वेळीच्या वेळी सर्वेमध्ये जो प्रश्न उपस्थित होण्याचा संभव आहे अशा प्रश्नांची उत्तरे देणाऱ्यांनी आवश्यक असलेल्या माहितीविषयी त्यांना पूर्ण ज्ञान असावे, त्यांना योग्यता तयारी असावी व त्यासाठी त्यांच्याजवळ पुरेगी आधार साधणी असावी. अशा प्रकारे लोक लेखा समितीच्या बैठकीतील सर्वेच्या अशा पूर्ण व संपूर्ण माहिती तत्त्वगो उपलब्ध असली पाहिजे.

लोक लेखा समिती व अंदाज समिती यांचे अहवाल व त्यांच्याकडून आलेले इतर संदर्भ यावर कार्यवाही करण्यासंबंधीची व सभन्वयाची कार्यपद्धती.

समित्यांना आवश्यक असलेली माहिती देणे.

२९. लोकलेखा समिती/अंदाज समिती/सार्वजनिक उपक्रम समिती यांनी माहिती पुरवण्यासंबंधी केलेल्या धर्मांत्यांना सर्वोच्च प्राथम्य द्यावे. ज्यासाठी दीर्घ कालावधीची आवश्यकता आहे अशी परिस्थिती एखाद्या प्रकरणात असल्याखेरीज, आणि अशा प्रकरणातही समित्यांना त्यासंबंधी जागीव देऊन, त्या समित्यांना आवश्यक असलेली माहिती महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयाने विहित केलेल्या कालावधीत न पुकता द्यावी. याबाबतीत तत्वर व पुरेसे लक्ष दिले जात असल्याची खात्री करून घेण्यासाठी प्रत्येक विभागातील उपसचिवांच्या दजमिवा अशी दर्जा नसलेल्या अधिका-याला पदनिर्देशित करावे.

एखाद्या व्यक्ती विनियोजन लेखे व संबंधित लेखापरीक्षा प्रतिवेदने सभागृहातमोर ठेवल्यावर महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयाने विहित केलेल्या कालावधीत ती लेखापरीक्षा कार्यालयाकडून तपासून मिळाल्यावर सचिवालयीन विभागांनी याबाबतीत वित्त विभागाने निदेश दिल्याप्रमाणे विनियोजन लेखे इत्यादी व दर्जवलेल्या दत्तमत अनुदानांमध्ये/भारित विनियोजनांमध्ये वाढ होण्यात कारणीभूत होणा-या कारणांचे व परिस्थितीचे स्पष्टीकरण देणारी टिप्पणी महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयाला अग्रेषित करावी.

३०. विधानमंडळ सचिवालयाकडे पाठवण्यापूर्वी लोक लेखा समितीच्या शिफारशीवर केलेल्या कार्यवाहीच्या सर्व लेखी टोपा/विवरणपत्रे लेखापरीक्षा कार्यालयाकडून पातून घ्यावेत.

लोक लेखा समितीपुढील ताख

३१. प्रशासनिक विभागातील शासनाचे सचिव शासकीय विभागाचे प्रतिनिधित्व करतील व ते लोक लेखा समितीपुढे ताख देतील कारण, व्यवहाराबाबत अधिक यत्नुनिष्ठ व अलिप्त दृष्टिकोन ठेवणे त्यांना विभाग प्रमुखापेक्षाही अधिक योग्यता रातीने जमेल. लोक लेखा समितीच्या सदस्यांनी विचारलेल्या प्रश्नांना तर्जिमापत्राचे देणे.

आणि शासकीय कंपन्या यांच्या वाचतात संबंधित स्वायत्त संस्थेचा
 अध्यक्ष किंवा संबंधित शासकीय कंपनीचा कार्यकारी प्रमुख हा शासनाच्या
 नियंत्रणात राहिल. लोक लेखा समित्या पुढे हजर होणा-या
 विभागाच्या प्रतिनिधींची संख्या नेहमी कमीत कमी असावी हे लक्षात ठेवावे.
 ३३ लोक लेखा समिती लेखापरीक्षा परिच्छेदांमध्ये समाविष्ट असलेल्या
 प्रकरणांची संबंधित वस्तुस्थितीची तपस्यु निश्चित माहिती मिळवण्याच्या
 दृष्टीने शासनाच्या कार्यवाही वाचणी घेते. समितीसमोर साक्षीदार
 म्हणून हजर रहाण्यासाठी पोलावण्यात आलेल्या अधिका-यांना दृष्ट्यम
 कार्यवाहीसाठी संबंधित असलेले मूळ आलेख तसेच महालेखाकारांनी
 अंगीकृत केलेल्या प्रारूप पारच्छेदांची ज्यामध्ये समाप्ती करण्यात आली ती
 फाईल यातही विषयाशी संबंधित असलेली सर्व कागदपत्रे व फाईली यांची तपस्यु
 माहिती असावी अशी अपेक्षा आहे. खासा प्रकल्पाची योजनेच्या जागेवर
 जाऊन तपासणी करणे आवश्यक आहे असे वाटले तर कालमर्यादित ते होणे शक्य
 असेल तर ते हाती घेण्यात यावे. लोक लेखा समिती लेखापरीक्षा परिच्छेदांची
 तपासणी करत त्यावेळी हे आलेख अधिका-यांचे उपलब्ध असावेत. समिती
 पुढे ताल देताना त्मारे तंदर्भाकरिता प्रकरणाच्या सर्व बाजूंचा समावेश असलेली
 तसेच प्रकरणावर केलेल्या कार्यवाहीचा कालक्रम स्पष्टपणे दर्शवावा, व्यापक
 दृष्ट्या त्मारे करण्यात यावी. यापूर्वीच्या कोणत्याही लेखापरीक्षा
 प्रतिवेदनाने अशा प्रकारची अनियमितता घडल्याने आढळून आले आहे काय
 याचीही घडताळणी करावी व तसे खास प्रकरण असल्यास त्या प्रकरणाची
 संबंधित असलेली कागदपत्रे व त्मारे यावर शासनाने केलेली कार्यवाही
 विचारात घ्यावी व समितीच्या तपासणीच्या वेळी याचाचतीतील तपस्यु माहिती
 उपलब्ध करून देण्यात यावी. ताबोदारांची उत्तरे नेमकी व सुददेसूद असावीत
 अशी समितीची अपेक्षा असेल. ताबोदाराने केलेले प्रत्येक विधान अशिलेखाच्या
 तंदर्भात तपस्यु करता येण्यासारखे असे पाहिले. समितीने उपस्थित केलेल्या
 खासा प्रकरणातील माहिती तात्काळ उपलब्ध होण्यासारखी नसल्यास ती
 तपस्यु करण्यात येऊन असलेली माहिती पाठवण्यासाठी काही कालावधी लागून
 येऊ शकते याचा. समितीने विचारलेल्या प्रश्नांना उत्तर देताना ताबोदाराने
 तंदर्भ्य व गोपनीयतेने केलेली उत्तरे देणे तसेच आपली असे किंवा धारणा
 व्यक्त करणे योग्य नाही व ते टाळावे. [शासनाचे नियम व विभाग
 प्रमुख यांना हे लक्षात ठेवावे]

परिमिश्रित - तीन

11. It is noticed that the memoranda or statements containing explanation in respect of irregularities pointed out in Audit Report are some-time submitted to the Public Accounts Committee long after the prescribed period, thereby leaving no time for their scrutiny by the Audit and study of the papers by the Committee. It is also noticed that in some cases the memoranda are not carefully processed and got approved at the Secretary's level, with the result that fresh facts and arguments (which were naturally not susceptible of verification at that late stage) are brought out by the departmental representatives while tendering evidence before the Committee. Government, therefore, desires that the explanatory memoranda or statements of the Departments should be duly examined personally by the Secretaries concerned and also got vetted by the audit in good time before their submission to the Committee.

12. Government hopes that the Secretaries to Government and Heads of Departments will scrupulously follow the instructions contained in the above paragraphs.

(G.C.M., F.D.No.PAC-1366/8856/VII, dated 10th July 1967)